

Cultuurnota

De cultuurnota is door de gemeenteraad vastgesteld in de openbare vergadering van: 23 april 2024. De cultuurnota is gepubliceerd op 7 augustus 2024, de cultuurnota treedt concreet in werking vanaf 8 augustus 2024.

Voorwoord

Als verantwoordelijk wethouder voor cultuur ben ik blij dat deze geactualiseerde cultuurnota Borne voor u ligt. In het voorjaar is door de gemeenteraad de startnotitie vastgesteld. Hierin stond beschreven hoe de gemeente tot de cultuurnota wilde komen. Het was de bedoeling om veel input op te halen voor de cultuurnota bij de mensen waar het om gaat: de inwoners en het werkveld. Dat is gelukt.

Er zijn verschillende avonden georganiseerd voor alle mensen en organisaties uit het werkveld. Zij konden vooraf een vragenlijst invullen en tijdens de avond het gesprek voeren over hun visie op cultuur in Borne. Daarnaast hebben basisschoolleerlingen tekeningen gemaakt over het Borne van hun dromen, konden inwoners input leveren door middel van een enquête en konden zij het gesprek aangaan met medewerkers van gemeente Borne tijdens de dromendagen.

Het is fijn dat er zoveel mensen bereid waren om mee te praten, mee te denken. Alles tezamen heeft dit geleid tot een prachtig document: de Cultuurnota Borne. Hierin wordt kort teruggeblikt op de afgelopen jaren. Corona speelde hierin een belangrijke rol en de cultuursector had het zwaar. Wat dat betreft is het fijn dat deze periode achter ons ligt, dat cultuur in de breedste zin van het woord weer doorgaat. In deze nota wordt vooruitgekeken. Naar de toekomst van kunst en cultuur in Borne. De programmalijnen zijn de ruggengraat van deze nota. Aan de nota wordt uitvoering gegeven door middel van een uitvoeringsprogramma. Dit wordt opgesteld door de gemeente en geeft inzicht in de ontwikkelingen.

Kunst- en cultuurdeelname verrijkt, het verrijkt ons als mens, maar ook samenleving. Het zorgt ervoor dat mensen mee kunnen doen, hun talenten kunnen ontwikkelen en kunnen ontspannen. Het draagt bij aan geluk en sociale verbinding. Het zet ons aan het denken, over onszelf, een ander en onze omgeving. Je merkt dat kunst en cultuur ook toeristen en bezoekers uit de regio naar gemeente Borne trekt. In deze sector werken veel vrijwilligers. Zij spelen een cruciale rol bij het in stand houden van de culturele voorzieningen in Borne. De gemeente ziet en waardeert dit. Hun inzet helpt om Borne te profileren. Met trots nodig ik u uit deze cultuurnota te lezen.

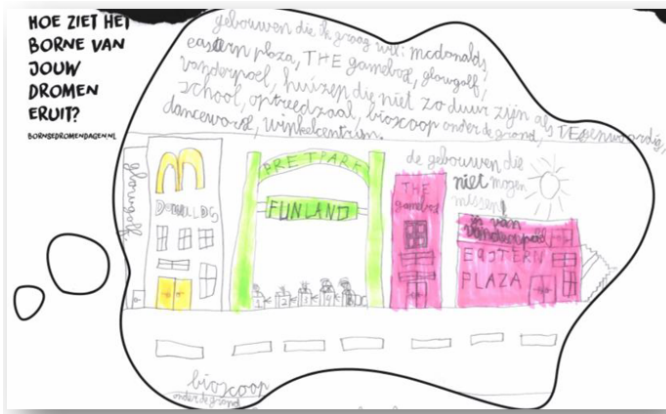
Martin Velten
Wethouder Cultuur gemeente Borne.

Samenvatting

Het verschil van deze cultuurnota ten opzichte van de vorige cultuuragenda is dat het beleidsveld kunst en cultuur integraal wordt benaderd. Dit betekent dat er voor de komende periode wordt gestreefd naar een samenhang met de andere domeinen. De andere domeinen zijn: sociaal domein, duurzaamheid, fysieke leefomgeving en veiligheid. Die verbinding is beschreven in zes programmalijnen, die als kapstok fungeren voor de verschillende acties die gemeente Borne de komende jaren wil uitvoeren. Dit wordt nog nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

De programmalijnen zijn: Cultuurparticipatie en -educatie, Cultureel erfgoed en historie, Kunst en creativiteit, Culturele evenementen en festivals, Borse culturele infrastructuur en Regionalisering.

De programmalijnen streven na dat zoveel mogelijk inwoners kunnen deelnemen aan kunst en cultuur in Borne.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en doelstellingen

In 2020-2021 had Nederland te maken met een coronapandemie, waardoor veel culturele activiteiten niet konden plaatsvinden. Juist door het wegvallen van cultuur, werd de waarde benadrukt. Voor inwoners viel met het wegvallen van deze activiteiten ook een stukje sociale binding weg. Cultuur speelt een belangrijke rol in het meedoen aan de samenleving en daarmee ook het verminderen van eenzaamheid.

De huidige cultuuragenda dateert uit 2018. Er zijn landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen, waardoor een actualisatie wenselijk is. Er zijn steeds meer mensen die moeite hebben om rond te komen en het vinden van vrijwilligers is steeds lastiger. De samenleving vergrijsd en er is sprake van individualisering. Een andere ontwikkeling is het sociale mediagebruik, dat op diverse manieren ingezet wordt. Zo zijn er jongeren die een liedje op een muziekinstrument leren spelen met gebruik van sociale media. Het is voor hen niet meer perse nodig om naar de muziekschool te gaan, als zij iets willen leren op een instrument. Daarnaast biedt sociale media ook een podium, een manier om veel mensen te bereiken. Gemeente Borne wil inspelen op deze ontwikkelingen en meer inzetten op een integrale benadering van kunst en cultuur.

Bovendien wil de gemeente cultuur, naast een doel op zich, steeds meer inzetten als middel om mee te doen aan de samenleving. Cultuur is niet alleen een op zichzelf staand domein binnen de gemeente, het is verweven met de andere domeinen binnen de organisatie. Zo wordt het belang van cultuur in gemeente Borne beschreven in de Visie Sociaal Domein (2021). *'Kunst, cultuur, media en cultureel erfgoed verbinden, brengen mensen samen en zijn onmisbaar voor de betekenis van wie we zijn en hoe we met elkaar samenleven. Ze vormen een basis voor sociale samenhang en een fijne woon- en leefomgeving (p. 16).'*

Dit is mede terug te vinden in MijnBorne 2030, Dynamische Dorpen (2022):

'Cultuur is, net als bijvoorbeeld sport, een belangrijk middel om mensen met elkaar te verbinden. Er is meer ingezet om die verschillende partijen bij elkaar te brengen en zo bijzondere programma's aan te kunnen bieden voor jong en oud.'

Cultuur versterkt de vitaliteit. Het geeft inwoners identiteit, versterkt de sociale banden, biedt ruimte voor creatieve uitdrukking, doorgeven van kennis, biedt betekenis en vermindert stress. Dit draagt bij aan een verhoogde levenskwaliteit.

Daarnaast draagt cultuur bij aan de lokale economie, zoals het toerisme in Borne. Zowel voor mensen binnen, als zij die buiten de gemeentegrenzen wonen, dragen culturele activiteiten bij aan de leefbaarheid en de naamsbekendheid van de gemeente. Dit komt terug in de Visie vrijetijdseconomie (2023) en MijnBorne2030 (2022).

Nu is het moment om de visie op cultuur te herijken. Gemeente Borne gaat over van de cultuuragenda naar een cultuurnota waarvan de uitvoering wordt beschreven in een uitvoeringsprogramma. Dit laatste is een dynamisch document.

1.2 Visie en missie

1.2.1 Visie

In een rijke culturele omgeving kunnen inwoners groeien, ontdekken en zich verbinden. De gemeente koestert daarom creativiteit en expressie, omdat kunst en cultuur een onmisbaar deel is van de vitaliteit

van onze gemeenschap. Dankzij een rijke mix van lokale talenten, kunstenaars, culturele stichtingen en verenigingen -waaronder erfgoed- in samenhang met andere maatschappelijke organisaties kan de Bornse gemeenschap bloeien en betekenisvol zijn.

1.2.2 Missie

De gemeente Borne stimuleert een ontwikkeling die zo veel mogelijk inwoners voor kortere of langere tijd kunnen deelnemen aan kunst en cultuur. Dat doet zij door kunst en cultuur nog sterker te verbinden met de andere domeinen. Daarnaast blijft de gemeente kunst en cultuur ook zien als een autonome ontwikkeling die vrije expressie nastreeft.

1.3 Hoe is het cultuurbeleidsplan tot stand gekomen

In de begrotingsraad van 9 november 2021 is een amendement van de SP aangenomen (21int04979). In 2022 is op basis van het amendement gewerkt aan een visie vrijetijdseconomie. In de begrotingsraad 2021 is door de verantwoordelijk wethouder toegezegd dat de cultuuragenda tevens wordt geactualiseerd.

Op 18 april 2023 is door de gemeenteraad een startnotitie vastgesteld. Hierin stond beschreven welk proces gevolgd zou worden om de cultuuragenda te actualiseren en op welke manier het werkveld betrokken zou worden. Er zijn verschillende avonden georganiseerd, om input op te halen uit het werkveld. Zo is er op 6 juni 2023 een sessie geweest met culturele organisaties en evenementenorganisaties. Op 14 juni was een sessie met enkele kunstenaars en makers uit Borne en op 21 juni jl. en avond met muziekverenigingen en koren.

De Bornse inwoner is gevraagd middels een enquête over cultuur in te vullen tijdens de Bornse Dromendagen. Daarnaast is er gekeken of er tussen de overige resultaten van de Bornse Dromendagen input is geleverd op het gebied van cultuur. Kinderen hebben tekeningen gemaakt over hun toekomst-dromen als inwoner van gemeente Borne. Enkele dromen zijn als illustratie opgenomen in deze cultuur-nota.

1.4 Uitvoeringsprogramma

De cultuurnota beschrijft de plannen en doelen van gemeente Borne voor de komende jaren op het gebied van kunst en cultuur. Het uitvoeringsprogramma, dat in het verlengde van de nota wordt opgesteld, bevat de concrete stappen om deze doelen te bereiken. Het uitvoeringsprogramma wordt regelmatig gedeeld met kunst- en cultuurorganisaties zodat het werkveld op de hoogte is van wat er gebeurt. Op die manier kan er bijgestuurd worden als dat nodig is en samengewerkt worden aan positieve resultaten. Het is een levendig en actueel document dat de voortgang met de betrokken partijen weergeeft en monitort.

Binnen de cultuurregio Twente is er bij meer gemeenten behoefte om een systematiek te ontwikkelen die de impact van het cultuurbeleid meet. Borne zoekt hierin de samenwerking.

Voor de uitvoering moet qua financiën worden uitgegaan van bestaande cultuur budgetten die mogelijk anders kunnen worden vorm gegeven of door middel van integrale samenwerking uit andere domeinen komt.

“Cultuur is een mooi middel om maatschappelijke thema’s aan te raken, bespreekbaar te maken, zichtbaar te maken.” Quote cultuuravond

1.5 Rol van de gemeente

Tijdens de sessies werd aangegeven dat partijen verwachten dat de gemeente haar regierol versterkt. De regierol kent de volgende aspecten:

- Beleidsontwikkeling: Het formuleren van beleid dat de culturele sector ondersteunt.
- Samenwerking en coördinatie: Het samenbrengen van culturele organisaties, instellingen en andere stakeholders om gezamenlijke doelen te bereiken.
- Faciliteren en ondersteunen: Doormiddel van subsidies en het verstrekken van informatie en advies.
- Inclusiviteit en diversiteit: Het waarborgen van een brede toegankelijkheid tot de kunst- en cultuurdeelname.
- Educatie en bewustwording: Het bevorderen van cultuureducatie en bewustwording om begrip en waardering voor cultureel erfgoed en kunst te vergroten.
- Promotie en marketing: Het promoten van culturele activiteiten om de culturele betrokkenheid te vergroten en een breder publiek te bereiken.
- Evaluatie en aanpassing: Het voortdurend evalueren van het effect van het cultuurbeleid en het aanpassen ervan aan veranderende behoeften en omstandigheden.

De taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente en werkveld worden op onderdelen beschreven in het uitvoeringsprogramma.

is: 'structureel muziekonderwijs voor alle groepen van alle basisscholen in de gemeente. 'Meer Muziek in de Klas' heeft binnen acht jaar een plek in het curriculum van het basisonderwijs gekregen'. Op dit moment wordt onderzocht hoe hier binnen de scholen uitvoering aan gegeven kan worden. De gemeente heeft voor dit proces een bedrag van € 30.000 per jaar beschikbaar gesteld voor de jaren 2023,2024,2025. Het streven is dat kinderen wekelijks in aanraking te laten komen met muziek, op de basisschool, kinderopvang en BSO.

Binnen het onderwijs is in Borne een groeiende aandacht voor muziek op school. Steeds meer basisscholen sluiten zich aan bij het project 'Orkest in de klas'. Dit is mede mogelijk gemaakt door het Kulturhus en de lokale muziekverenigingen. De gemeente subsidieert buitenschoolse cultuureducatie voor jongeren bij de muziekverenigingen en overige deelnemers bij de muziekschool. Jaarlijks gaat het om ca. 30 jongeren (HAFABRA).

Aandacht op het basisonderwijs krijgt ook erfgoed en historie, waarmee de kennis wordt overgebracht over de grond waarop de jeugd opgroeit. Zo heeft het Bussemakerhuis educatieve cross-over programma's over het verleden en in het bijzonder Borne en textiel.

Cultuur is ook terug te vinden in het sociaal domein zoals armoedebeleid. Zo is gemeente Borne aangesloten bij het Jeugdfonds Sport- en cultuurfonds Hengelo- Borne. Dit fonds betaalt geheel of ten dele contributie voor kinderen en jongeren uit gezinnen waar onvoldoende middelen zijn om deel te nemen aan sport en/of cultuur.

2.1.2 Volwassenen

De gemeente vindt het belangrijk dat naast jongeren ook volwassenen hun weg vinden in de kunst en cultuur deelname. Zij kunnen deelnemen aan verenigingsactiviteiten of cursorisch aanbod bij kunstenaars en het Kulturhus. Veel volwassenen weten hun weg te vinden naar het Kulturhus dat structureel onderdak biedt aan de bibliotheek en de muziekschool. Het programmeert voorstellingen, activiteiten en (overige) cursussen.

Binnen de bibliotheek in het Kulturhus kunnen inwoners sinds 2019 terecht in een maakplaats; dit is een samenwerking tussen Tetem en de bibliotheek. Een maakplaats is een verzamelnaam voor fysieke plekken waar technologische ontwikkeling in relatie tot kunst en cultuur centraal staat. De maakplaats is ontstaan uit de samenwerking in de Cultuurregio Twente. Sinds 2022 is er een BasisLab in de bibliotheek. Het BasisLab is een verbreding en verdieping van de maakplaats. Vanaf 2023 is het mogelijk dat een aantal kinderen of volwassenen een middag in de week kunnen werken met een bepaalde techniek, zoals het 3D printen, plotten of digitaal/machinaal borduren.

Het Sociaal Fonds Borne biedt volwassenen met een beperkt inkomen de mogelijkheid om naar een voorstelling te gaan. Daarnaast kan iemand een bijdrage krijgen uit het activiteitenfonds voor kosten van deelname aan sportieve, culturele, educatieve en maatschappelijke activiteiten. Dit fonds komt terug bij het hoofdstuk over de culturele infrastructuur.

2.2 Input vanuit het werkveld

Wanneer inwoners informatie willen over de mogelijkheden van creatieve lessen/ workshops voor zowel volwassenen als kinderen, dan is hier geen centraal overzicht van te vinden. De gemeentelijke website geeft geen informatie over culturele activiteiten in gemeente Borne. Aangegeven is dat in de toekomst deze informatie niet op de gemeentelijke pagina hoeft, maar dat via een link naar een andere website wordt verwezen voldoende is.

De aanwezige kunstenaars zijn enthousiast over 'Kunst in de Klas'. De ontmoeting met een kunstenaar in de klas is inspirerend voor kinderen. Het zorgt voor een verrijking van de bestaande lesstof. Om deze reden wordt gepleit om 'Kunst in de Klas' te behouden.

Gemeente Borne richt zich vanuit cultuureducatie momenteel enkel op de kinderen op de basisscholen. Hoewel een groot deel van de kinderen doorstroomt naar voortgezet onderwijslocaties in o.a. omliggende gemeenten, investeert de gemeente niet in het voortgezet onderwijs binnen haar gemeentegrenzen. Dit 'braakliggend terrein' is een kans voor het cultuurbeleid om meer jongeren te betrekken bij het lokale kunst- en cultuuraanbod. Hetzelfde geldt voor de buitenschoolse opvang. Hoe mooi zou het zijn dat er een curriculum is dat loopt van peuter tot jongere.

Vanuit het Sociaal Fonds Borne of het activiteitenfonds kan er meer gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid tot het bijwonen van voorstellingen.

De ingewikkelde aanvraagprocedure om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit deze fondsen kan de oorzaak zijn dat hiervan niet zoveel gebruik wordt gemaakt. Aanbevolen wordt om dit te vereenvoudigen.

2.3 Toekomstvisie

Gemeente Borne wil graag dat alle kinderen in zijn of haar basisschoolperiode in aanraking komen met alle facetten van kunst en cultuur, niet alleen binnenschools, maar ook buitenschools. De kinderen kunnen hun creatieve talenten ontdekken en ontwikkelen. Wat betreft het aanbod van kunst en cultuur, zijn kinderen dan niet volledig afhankelijk van de omgeving waarin zij opgroeien en cultuur al dan niet vanuit huis meekrijgen (Activiteitenplan CAB 2.0). Dit wordt ondersteund in de Visie Sociaal Domein (2021): *'We stimuleren kunst- en cultuuruitingen in de basis om talenten te ontdekken zodat inwoners zich vervolgens op eigen kracht hierin kunnen ontwikkelen'*.

Met betrekking tot de volwassenen zal de gemeente zich richten op inclusie en diversiteit. In 2024 beschikt de gemeente over een inclusieagenda. Waarin bewustwording van de basisvaardigheden een onderdeel is en digitale vaardigheden belangrijk zijn.

2.4 Acties

- Het volledige kunst- en culturaanbod in gemeente Borne zichtbaar maken op een website. Dit door aansluiting zoeken bij de website van het Kulturhus of Sociaal Hus.
- Het verwijzen naar culturele activiteiten ook voor volwassenen bijvoorbeeld door de cultuurcoach, de Wmo-consulenten en de consulenten Sociaal Hus. Gemeente Borne stimuleert samenwerkingen tussen kunst, cultuur en maatschappelijke organisaties.
- De maakplaatsen (meer) inzetten voor een specifieke doelgroep van volwassenen, bijvoorbeeld ontmoetingsgroepen voor ouderen of internationale koffieochtenden.
- De partners van het Sociaal Hus komen jaarlijks tot een gezamenlijke programmering op diverse thema's. Cultuur kan hierbij als middel worden ingezet, bijv. een theatervoorstelling of een tentoonstelling in de bibliotheek.
- Verbinding van de binnen- en buitenschoolse activiteiten op het gebied van kunst en cultuur. Wat binnenschools wordt aangeboden, ook buitenschools door de jeugd (basis- en voortgezet onderwijs) wordt afgenomen.
- Verder het verbreden van het Lokaal Muziekakkoord naar voorschools en voortgezet onderwijs, zie paragraaf 2.1.1.
- Zorgen dat alle basisscholen in de komende vier jaar in ieder geval een keer hebben meegedaan aan de regeling Cultuur met Kwaliteit¹ (CmK).

3. Programmalijn 2: Cultureel erfgoed en historie

Cultureel erfgoed is zowel materieel als immaterieel erfgoed. Waarbij met betrekking tot cultuurbeleid de beleving van ons erfgoed en het delen van de lokale tradities, waaronder de streektaal, van belang is.

3.1 Huidige situatie

In april 2023 is in de gemeente de 'Visie Vrijtijdseconomie' vastgesteld. In deze visie wordt een koppeling gemaakt met kunst, cultuur en cultuurhistorie:

"Kunst, cultuur en cultuurhistorie vormen een belangrijk element binnen de vrijetijdseconomie, en de beleving van een bestemming. Herbestemming van erfgoed met een toeristisch-recreatieve functie

1) Voor de regeling Cultuur met Kwaliteit wordt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de provincie Overijssel geld beschikbaar gesteld, zodat alle leerlingen toegang hebben tot cultuuronderwijs. Scholen kunnen hiervoor een aanvraag indienen.

draagt bij aan het behoud ervan. Met de Ruimtelijke Uitwerking wordt ingezet op het in stand houden en herbestemmen van monumentale gebouwen en cultureel erfgoed. Daarnaast wordt er in de gemeente gewerkt aan een kerkenvisie (toekomstperspectief religieus erfgoed incl. kloosters) die hier op aansluit." Het [rijks]beschermd dorpsgezicht Oud Borne is uniek in Twente. Met meer dan 70 gemeentelijke en rijksmonumenten is Borne rijk aan cultureel erfgoed, samen met het beschermd dorpsgezicht Oud Borne en de kerkdorpen Hertme en Zenderen. Ook kent Borne bijzonder immaterieel erfgoed, zoals de Pinksterbruidjes, Carnaval, Paasvuur en de Palmvasenoptocht. En als er naar de jongere geschiedenis gekeken wordt dan is er aandacht voor het textielverleden en nieuwe tradities.

Het textielverleden uitlichtend, hierna twee quotes uit de 'Visie Vrijetijdseconomie':

"Een rijk textielverleden en heden. Borne staat bekend om zijn textiel(verleden) in de vorm van luxe en lokale modehuizen en textielmuseum Bussemakerhuis."

"Cultuurtoerisme is en blijft een belangrijke groeimarkt. Gasten en inwoners gaan op zoek naar culturele belevenissen om door lokaal erfgoed, artefacten en levensstijlen iets over de cultuur te leren. Borne heeft dankzij haar geschiedenis als bakermat van de textielindustrie en het (im)materieel erfgoed een mooie kans om in te zetten op cultuurtoerisme zoals met Museum Bussemakershuis."

3.2 Input vanuit het werkveld

Hoewel er wel leden van een erfgoedorganisatie aanwezig waren, hebben vooral de evenementenorganisaties input geleverd. Zij vinden het materieel erfgoed van Borne het decor en podium voor hun activiteiten en putten inspiratie uit immaterieel erfgoed. Ook vinden zij aandacht voor de streektaal belangrijk.

3.3 Toekomstvisie

Uit de Visie Vrijetijdseconomie:

*"Een sterke vrijetijdseconomie is geen doel op zich, maar een middel waarmee we werken aan Borne als een fijne gemeente om in te wonen, werken, verblijven en recreëren. We streven naar een waardevolle vrijetijdseconomie, die een optimale bijdrage levert aan de vitaliteit van Borne en het welzijn van inwoners. We zetten daarmee zowel in op bezoekers, als op inwoners."*²

3.4 Acties

- Vaststellen Kerkenvisie.
- Kwaliteiten en kansen die het beschermd dorpsgezicht Oud Borne biedt verder uitbouwen door het vergroten van de zichtbaarheid.
- De beleefbaarheid van het landelijke gebied versterken door het stimuleren van activiteiten die een relatie hebben met historie en traditie (immaterieel erfgoed).
- Aandacht voor de streektaal.
- Vergroten bereik archief gemeente Borne.

2) Binnen de omgevingsvisie die ten tijde van deze nota nog in ontwikkeling was, zijn ook ambities op het gebied van cultureel erfgoed en historie opgenomen. Deze ambities zijn niet één op één overgenomen omdat de omgevingsvisie nog niet is vastgesteld.

4. Programmalijn 3: Kunst en creativiteit

In gemeente Borne werken zowel kunstenaars als makers. De term Kunstenaar legt meer nadruk op de autonome creatieve expressie, terwijl de term Maker zich richt op het creëren van objecten en/of activiteiten die een praktisch of functioneel doel dienen. Makers zijn ook architecten, websiteontwerpers etc. Er is een overlap tussen beide termen.

4.1 Huidige situatie

In gemeente Borne bevindt zich een gemeenschap van kunstenaars en makers die met hun talent en creativiteit bijdragen aan een kunstscène en evenementen. Van schilderkunst tot beeldhouwkunst, fotografie, dans en straattheater, deze kunstenaars en makers brengen een diversiteit aan stijlen en expressieve vormen naar voren. Met hun creativiteit dragen ze bij aan de culturele rijkdom in Borne en kleuren onze samenleving.

De initiatieven van de makers en kunstenaars worden projectmatig gesubsidieerd. Het zijn de activiteiten die bijvoorbeeld het kunstenaarscollectief BArt binnenschools aanbiedt, in het sociaal domein, zoals het atelier Crab en de activiteiten van de kunstenaars en makers die plaatsvinden tijdens de festivals en het door de gemeente ter beschikking stellen van het Koetshuis als tentoonstellingsruimte.

In het samenwerkingsverband Cultuurregio Twente zijn in de regio Twente de mogelijkheden voor jonge makers vergroot. Het programma heet Cross-Tic. Deze programma's streven ernaar om vooral jong talent in de regio te houden.

4.2 Input vanuit het werkveld

De kunstenaars en makers vinden dat de gemeente randvoorwaarden moet scheppen, zodat iedereen kan meedoen aan kunst en cultuur. Zo vinden kunstenaars en makers dat de activiteiten voor deelnemers gratis moeten zijn en hun inzet in het verlengde van de gemeentelijke ambities moet worden gehonoreerd volgens de 'fair practice code'. Het financiële risico van de activiteiten ligt nu (grotendeels) bij de kunstenaars.

De kunstenaars en makers ervaren weinig interesse vanuit de gemeente. Ze zouden het op prijs stellen als de gemeente meer interesse toont in hun werk en de lokale kunstenaars en makers betreft bij diverse ontwikkelingen.

Kunstenaars en makers zien, net zoals de gemeente, hun toegevoegde waarde binnen het sociaal domein en educatie.³ Enkelen van hen zijn ook actief in deze domeinen. Ten aanzien van de ontwikkelingen die deze cultuurnota voorstaat zou het prettig zijn dat kunstenaars en makers tijdig geïnformeerd en betrokken worden bij de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma, vooral daar waar het gaat om opdrachten waar een honorering tegenover staat.

Als het gaat om het ontwikkelen en behoud van creatief talent, vinden de makers en kunstenaars dat, zoals nu in diverse andere Twentse gemeenten is gerealiseerd, er ook in Borne een creatieve broedplaats moet komen. Dit kunnen zowel tijdelijke werkplekken zijn als een ontmoetingsplek voor kunstenaars en makers. Een creatieve broedplaats kan ook "community arts" projecten ontwikkelen. "Community arts" projecten zijn kunstprojecten van en voor de inwoners. Ze kunnen plaatsvinden in de wijk. Community arts dragen op een laagdrempelige wijze bij aan cultuurdeelname en versterkt de sociale samenhang.

De functie van het Koetshuis verandert. Een plek voor tijdelijke exposities vinden kunstenaars belangrijk. De geplande functieverandering van het Koetshuis stuit op veel weerstand.

Kunstenaars en makers denken out-of-the-box. De gemeente zou een beroep op ze kunnen doen om mee te denken over mogelijke oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Dit versterkt ook de band tussen de gemeente met de makers en kunstenaars.

Tot slot gaven de kunstenaars en makers aan dat een overzichtelijke website waarop al het cultuuraanbod in gemeente Borne staat, een middel is om de cultuurdeelname in Borne te vergroten.

4.3 Toekomstvisie

Gemeente Borne moet een aantrekkelijke gemeente blijven voor kunstenaars en makers. Onderdeel is dat de gemeente interesse toont, waardering uitspreekt en vooral kunstenaars en makers betreft bij diverse ontwikkelingen.

3) Waarvan één van de aanwezige kunstenaars aangaf ook beroepsmatig actief te zijn in het sociaal domein.

4) Sociaal artistieke projecten

Het beleid ten aanzien van kunstenaars en makers doet Borne niet alleen, maar ook in afstemming met de andere Twentse gemeenten onder de noemer Cultuurregio Twente. Een goed makersklimaat draagt bij aan het behoud van jong talent in de regio.

4.4 Acties

- a. Het voortzetten en bestendigen van kunstenaars in de klas.
- b. Het Koetshuis blijft behouden voor de kunst. Na een nodige opknapbeurt, zal het koetshuis worden geëxploiteerd door het Kulturhus. Het Kulturhus krijgt de opdracht om deze ruimte in te zetten om de kunst in de breedste zin van woord te stimuleren. Daarnaast staat er in het Kulturhus een nieuwe kunstzinnige makersruimte gepland. Middels de combinatie van deze makersruimte en het gerenoveerde Koetshuisje ontstaat er straks meer ruimte voor lokale kunstenaars, stichtingen en initiatieven.
- c. Verbinden kunst en cultuur aan revitaliseringsprojecten, zoals de Spanjaardswijk.
- d. Organiseren thematische netwerkbijeenkomsten.
- e. Inzetten op een concrete activiteit in gemeente Borne vanuit het traject Cross-tic van de Cultuurregio Twente, zie paragraaf 4.1.
- f. Onderzoeken van een creatieve broedplaats in gemeente Borne.
- g. Als wij kansen zien om een professioneel kunstenaar te betrekken, zal de gemeente dat meenemen in de integrale afweging bij het beschikbaar stellen van budget.

5. Programmalijn 4: Culturele evenementen en festivals

Culturele evenementen en festivals zijn culturele activiteiten die openbaar zijn en daarmee voor iedereen te bezoeken.

5.1 Huidige situatie

Gemeente Borne kent voor een betrekkelijk kleine gemeente een divers en ruim evenementenaanbod, dat gespreid over het jaar plaatsvindt. Voorbeelden van de grote evenementen zijn Borne op z'n Best, Melbuul'ndagen, Afrika Festival Hertme, Kerstmis in Oud Borne maar ook thematische projecten die een relatie hebben met de geschiedenis van Borne zoals de Textiel Biënnale. De evenementen hebben zich bewezen, gezien het feit dat zij al jaren plaatsvinden en een grote publieke belangstelling genieten, bij zowel de eigen inwoners als in de regio.

5.2 Input vanuit het werkveld

De culturele evenementen en festivals hebben aangegeven dat zij de afgelopen jaren te maken hebben gehad met een sterke kostenstijging. Dit wordt mede veroorzaakt door wettelijke voorschriften zoals vergunning, zwaardere beveiligingsmaatregelen, EHBO'ers etc. Deze extra vereisten en de daarmee gepaarde kostentoeename zijn niet gecompenseerd vanuit de subsidiebijdrage. Evenementen die door gemeente Borne subsidie ontvangen, zitten al enkele jaren op hetzelfde subsidiebedrag. Daarnaast hebben zij ook te maken met de inflatie, waartegenover geen indexatie van de subsidie plaatsvond.

Evenementen die zich al jaren hebben bewezen zouden graag een meerjarige subsidie willen. Het geeft financiële zekerheid en ontlast de organisaties en daarmee de vrijwilligers in het opstellen en indienen van een jaarlijkse subsidieaanvraag. Ook werd aangegeven dat organisaties meer ondersteuning

wensen van de gemeente als het gaat om het aanvragen van vergunningen. Men zou graag op onderdelen ontzorgd willen worden. Daarnaast kunnen de organisaties nog beter gebruikmaken van elkaars expertise. Vrijwilligers die nog een betaalde baan hebben en zich als vrijwilliger inzetten voor evenementen, zijn veelal beschikbaar na kantooruren. Nu moeten zij hun dagelijkse werkzaamheden onderbreken om in contact te treden met de gemeente en/of de Veiligheidsregio Twente. Het zou een mooi gebaar zijn vanuit de gemeente en de Veiligheidsregio om met de beschikbaarheid van de vrijwilligers rekening te houden.

5.3 Toekomstvisie

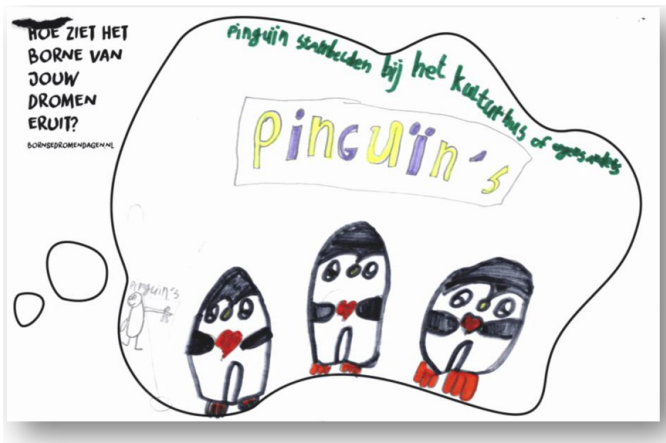
Gemeente Borne waardeert de evenementen in haar gemeente. Evenementen bevorderen de sociale samenhang, het culturele bewustzijn, de lokale economie en de talentontwikkeling. Daarbij streeft de gemeente ernaar om bestaande succesvolle evenementen te ondersteunen en ruimte te willen bieden aan nieuwe initiatieven, zoals de Slag om Borne.

Borne heeft evenementen met een bovenregionale uitstraling. Voorbeelden zijn het Afrika Festival Hertme en Living Statues, als onderdeel van Borne op z'n Best. Daarnaast kent Borne evenementen die immaterieel erfgoed als uitgangspunt hebben, zoals de Melbuul'ndagen en de Pinksterbruidjes. Gemeente Borne heeft de ambitie om zich sterk te blijven profileren met evenementen, zowel lokaal als regionaal.

"Besef dat cultuur de "Maïzena" van de gemeenschap is."
Quotecultuuravond

5.4 Acties

- Het stimuleren van de contacten tussen de evenementenorganisaties met als doel het delen van expertise en daar waar mogelijk faciliteiten. De nadere uitwerking volgt bij de evaluatie evenementenbeleid in 2024.
- Eén aanspreekpunt binnen de gemeente, die ook contacten onderhoudt met de evenementenorganisaties. De nadere uitwerking volgt bij de evaluatie evenementenbeleid in 2024.
- De Algemene subsidieverordening wordt aangepast. In een specifieke regeling uitwerking geven aan subsidiemogelijkheden van evenementen. De nadere uitwerking volgt bij de evaluatie evenementenbeleid in 2024.⁵
- Handhaven van de vrijwilligersverzekering. De nadere uitwerking volgt bij de evaluatie evenementenbeleid in 2024.
- Op basis van de IMOC⁶ de subsidies voor de lokale evenementen indexeren. De nadere uitwerking volgt bij de evaluatie evenementenbeleid in 2024.

6. Programmalijs 5: Borne culturele infrastructuur

De Borne culturele infrastructuur betreft de fysieke ruimten, openbare ruimten, toegang digitale informatie en bronnen en financiële voorzieningen.

5) Is voorzien begin 2024

6) Prijsindex van de materiele overheidsconsumptie (IMOC).

6.1 Huidige situatie

6.1.1 Fysieke ruimten

Fysieke voorzieningen in gemeente Borne zijn zowel in eigendom van de gemeente, als in eigendom van stichtingen en verenigingen. Er is niet specifiek aan inwoners gevraagd of de huidige voorzieningen voldoen. Het Bussemakerhuis, Openluchttheater Hertme en de Bornse Synagoge zijn de belangrijke culturele voorzieningen in gemeente Borne die eigendom zijn van diverse stichtingen. Daarnaast hebben enkele verenigingen zoals muziekverenigingen een eigen onderkomen. Ook particulieren, zoals CRAB, hebben een ruimte waarin kunstenaars werken en kunst- en cultuurcursussen aanbieden.

Het Kulturhus huurt het gebouw van gemeente Borne. Hierin zijn onder andere de bibliotheek, een theaterzaal en de muziekschool gevestigd. Daarnaast worden ruimtes verhuurd aan culturele- en maatschappelijke organisaties.

Overige wensen van volwassenen die genoemd zijn tijdens de Bornse Dromendagen is een mobiele muziekkoepeel en het idee om samen te zingen in een koor specifiek voor ouderen⁷.

De tekeningen die tijdens de Bornse Dromendagen zijn gemaakt door de jeugd op het gebied van kunst en cultuur gaan vooral over voorzieningen, zoals een bioscoop, theater, Kulturhus, van kastelen tot snoepwinkels, achtbanen en zwembaden. Zie tekeningen impressie in de bijlage.

[Artikel 6.1.1. bevat een kennelijke verschrijving, hier wordt bedoeld: *De tekeningen die tijdens de Bornse Dromendagen zijn gemaakt door de jeugd op het gebied van kunst en cultuur gaan vooral over voorzieningen, zoals een bioscoop, theater, Kulturhus, van kastelen tot snoepwinkels, achtbanen en zwembaden. Zie tekeningen in de regeling.*]

6.1.2 Openbare ruimte

Het cultuurbeleid en de inrichting van de openbare ruimte zijn nauw met elkaar verbonden. De manier waarop openbare ruimte wordt ingericht, gebruikt en beheerd, heeft invloed op culturele ervaring en culturele beleving van de inwoners. De gemeente heeft kunstwerken in de openbare ruimte staan, die in opdracht van de gemeente worden onderhouden door de Kunstwacht. Bij de uitbreiding van basisscholen in de Bornsche Maten zijn de leerlingen gevraagd hun ideeën over het schoolterrein te tekenen met de bedoeling dit mee te nemen in het ontwerp van het terrein.

De restauratie van het Spanjaardsgemaal draagt bij aan het behoud van cultureel erfgoed. Het verhaal van het Spanjaardsgemaal wordt verteld door middel van video in het gemaal. Dit is een mooi voorbeeld van cultuureducatie en het behoud van cultureel erfgoed geïnitieerd door Bornse inwoners.

6.1.3 Toegang (digitale) informatie en bronnen

Binnen gemeente Borne zijn meerdere lokale media actief zoals dag- en weekbladen, websites en omroepen. BorneBoeit is momenteel de lokale publieke media-instelling in gemeente Borne die onder het mediabestel valt. Er wordt een subsidie gegeven dat gekoppeld is aan een⁸ bedrag per huishouden. De aanwijzing loopt tot 18 augustus 2025. Vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn er plannen voor een nieuw mediabestel. De verwachting is dat er een beweging plaatsvindt van lokale omroepen naar streekomroepen. Dit kan gevolgen hebben voor het medialandschap in Borne. Mits voor die tijd de aanvraagprocedure niet verandert met de invoering van het nieuwe mediabestel, dient de gemeente in 2024 bezig te gaan met de nieuwe aanwijzing.

6.1.4 Financiële voorzieningen

Financiële voorzieningen spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen, ontwikkelen en onderhouden van de culturele infrastructuur. Zo heeft de gemeente tijdens de coronaperiode organisaties voor kunst en cultuur een bijdrage verleend op basis van de noden die de organisaties hebben aangegeven.

De gemeente verleent aan enkele organisaties een subsidie. Dit doet zij in verschillende vormen, via eenmalige waarderingssubsidies voor vernieuwende en experimentele projecten en structurele arrangementsubsidies. De financiële bijdrage van de gemeente betreft een cofinanciering die aangevuld moet worden met andere inkomsten, zoals acties, entreegelden, sponsoring, donaties en crowdfunding. Dit vraagt om cultureel ondernemerschap, marketing en creativiteit van organisaties.

Voor kinderen en jongeren uit gezinnen waar een financiële drempel is om deel te nemen aan sport en cultuur, is het Jeugdfonds Sport & Cultuur Hengelo-Borne.⁹ De gemeente draagt financieel bij aan dit fonds.

7) Dit toont aan dat het culturele aanbod in de gemeente Borne niet bij iedereen bekend is.

8) In 2023 was dit € 1,30 per huishouden

9) Het Jeugdfonds Sport & Cultuur Hengelo-Borne is een stichting

6.2 Toekomstvisie

6.2.1 Fysieke Ruimten

Het uitgangspunt is dat, met betrekking tot de fysieke voorzieningen, de bestaande ruimtes optimaal benut worden. Dit is een samenspel tussen de eigenaren. De rol die het Kulturhus hier in heeft wil de gemeente graag behouden. Gemeente Borne hoeft niet alle voorzieningen binnen haar gemeentegrenzen te hebben. Binnen een redelijke reisafstand zijn er in de cultuurregio Twente diverse voorzieningen. Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden met enkele voorzieningen in Hengelo, zoals de Schouwburg Hengelo met het Kulturhus Borne en Poppodium Metropool met het Openluchttheater Hertme.

6.2.2 Openbare ruimte

Gemeente Borne ziet een belangrijke rol voor kunst en cultuur in de openbare ruimte. Dit kan eventueel op de volgende manieren:

- Inwoners betrekken bij de inrichting van de openbare ruimte met toevoeging van kunst en cultuur. Dit vergroot de betrokkenheid en identiteit van de inwoners.
- Het creëren van leer- en beleefplekken. Dit zijn voorzieningen waar mensen kunnen leren en actief deel kunnen deelnemen aan culturele activiteiten, zoals workshops of plekken waar ze samen kunnen zingen en dansen (amfitheater).
- Door bewegwijzerde kunstroutes de zichtbaarheid van de kunst in de openbare ruimte te vergroten. Hierbij kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden moderne technologie zoals QR-codes of augmented reality (AR) en mobiele apps.

6.2.3 Toegang (digitale) informatie en bronnen

In dit digitale tijdperk is informatie gemakkelijker toegankelijk dan ooit. Dit draagt bij om de betrokkenheid van de inwoners bij de lokale kunst en cultuur te vergroten. Met betrekking tot de lokale omroep zijn er vanaf 2026 ontwikkelingen vanuit de Rijksoverheid. Gemeente Borne vindt het belangrijk dat de lokale berichtgeving geborgd blijft.

6.2.4 Financiële voorzieningen

Er komt een nadrukkelijke koppeling tussen de bestaande subsidies voor kunst en cultuur met de maatschappelijke bijdrage van de ontvangende organisatie. Maatschappelijke bijdragen kunnen zijn:

- a. Sociale cohesie en inclusie;
- b. Persoonlijke ontwikkeling en educatie;
- c. Sociale verandering en bewustwording en
- d. Samenwerking tussen verschillende leeftijdsgroepen (intergenerationele samenwerking)

6.3 Acties

- a. Nieuw contract afsluiten voor het onderhoud van de buitenkunst.
- b. Gemeente Borne en het Kulturhus gaan (planning 2025) samen in één pand. Hiermee is cultuur en bestuur onder één dak. Dit symboliseert ook de waarde van cultuur voor het bestuur.
- c. Helpen met het zoeken naar expositieruimte(n) in de gemeente.
- d. Inspelen op nieuw mediabeleid Rijksoverheid 2026.
- e. Bij revitalisering van een wijk is aandacht voor kunst en cultuur. Zie voorbeeld de ontwikkelingen in de Spanjaardswijk.
- f. In samenspraak met het onderwijs en de cultuurcoach het vertalen van enkele kinderdromen naar culturele activiteit.
- g. Het Jeugdfonds Sport & Cultuur Hengelo – Borne blijvend onder de aandacht brengen bij mediators en doelgroepen.
- h. Herijking van de subsidies voor kunst en cultuur, waaronder de evenementen.
- i. We stimuleren verduurzaming van de culturele voorzieningen¹⁰.
- j. Daar waar mogelijk faciliteren van burgerinitiatieven van kunst in de openbare ruimte.

10) In 2023 en 2024 heeft de gemeente Borne een Energiefonds. Via het Energiefonds Borne kunnen bedrijven, instellingen, verenigingen en energiecoöperaties voor minimaal € 5.000 en maximaal € 50.000 lenen om te investeren in duurzame projecten. Alle organisaties met een KvK-nummer gevestigd in de gemeente kunnen in aanmerking komen voor deze lening.

7. Programmalijn 6: Regionalisering

Gemeente Borne werkt op het gebied van kunst en cultuur samen met de veertien Twentse gemeenten en onderhoudt contacten met partnergemeente Rheine.

7.1 Huidige situatie

Het Rijk, de provincies en gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor regionale culturele infrastructuur in Nederland. Twente is één van de vijftien cultuurregio's. In 2017 hebben de veertien Twentse gemeenten het Cultuurprofiel Ruimte voor Verbeelding opgesteld. Dit was het startdocument voor gemeenschappelijke inspanningen op het gebied van kunst en cultuur. In 2022 is regionaal gewerkt aan een bijbehorend uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. De cultuurregio is in staat om meer financiële middelen voor cultuur van de provincie en het Rijk naar Twente te halen.

7.2 Toekomstvisie

De gemeenten hebben de Twentse samenwerking positief ervaren, daarom is besloten om deze samenwerking te continueren.

Zij hebben in het uitvoeringsprogramma 2023-2028 opgenomen dat ze aan de slag gaan met de volgende activiteiten/projecten:

- Vervolg Creatieve Broedplaatsen
- Voortzetting Twentse Maakplaatsen
- Vervolg Cross-TIC (basis)
- Gezamenlijk Programma jongeren
- Gezamenlijke verkenning bibliotheken
- Fonds voor regionaal evenement/initiatief
- Twents cultuurcongres
- Cultuureducatie verkenning
- (Immaterieel) erfgoed en vrijetijdseconomie
- Voortzetting en uitbouwen samenwerking

7.3 Acties

- a. Gemeente Borne zet in op een regionaal uitvoeringsprogramma voor de jaren 2023-2028, met name daar waar het lokale ontwikkelingen versterkt.

Bijlagen

Bronnen:

- 1.1.1. Borne, Toekomstvisie van de Bornse gemeenschap Dynamische dorpen. (Herijking 2022)**
- 1.1.2. Borne, Visie Sociaal Domein (2021)**
- 1.1.3. Borne, Visie Vrije tijdseconomie (2023)**
- 1.1.4. Cultuur aan de Basis (CAB 2.0)**
- 1.1.5. Verslagen avonden inclusief Mentimeter uitkomsten**
- 1.1.6. Cultuurmonitor verenigingen- cultuurmonitor Borne**
- 1.1.7. Cultuurmonitor inwoners- cultuurmonitor Bornse Dromendagen**
- 1.1.8. Uitvoeringsagenda Cultuurregio Twente**